

TANZANIA Att lämna de turisttöta delarna av huvudön Zanzibar och bege sig till avskilda öar kan ge helt nya upplevelser av kryddöarna i Indiska oceanen. Där väntar stilla barfotalyx.

Text MALIN STÅHL HEFVELIN Foto LINDA ROMPPALA

GÄSTFRI ARKIPELAG

DHOWSHOW

Den traditionella båttypen dhow används fortfarande och är en vanlig syn runt öarna.

KRAFTIGT KRÄFTDJUR

Den enorma kokoskrabban som finns på Chumbe klättrar i träd och sägs kunna öppna kokosnötter med sina kraftiga klor.

PLATS FÖR VILA

Stonetowns många traditionella barazas – platsbyggda stembänkar – ger plats för sällskapsspel, samtal och matpauser.

BILD SID 6-7

Tidvattnet åter ur klippan på Chumbe Island och skapar fantastiska formationer.

Det är svårt att få en ö alldeles för sig själv om man inte hostar upp ett antal miljoner – men på Chumbe Island kommer vi bra nära. Vi är de enda gästerna på den lilla ön utanför Zanzibars västkust, så när som på ett amerikanskt par som är lika förtjusta som vi över ensamlyxen. Det privatägda naturreservatet med sina sju självförsörjande ekobungalower inbäddade i regnskogen är min sinnebild av perfekt lyx. Allt jag verkligen behöver finns här. Luften och vattnet är perfekt tempererat. Det finns inget jag måste göra, och min påverkan på miljön är för ögonblicket noll.

På Chumbe tillbringas dagarna med att snorkla vid det skyddade revet som är hemvist åt ett konfettiregnet av färgglada fiskar och koraller, ett av de artrikaste i Afrika. Guiderna på ön är utbildade marinbiologer och skogvaktare och följer med på snorklingsturer för att visa och utbilda.

När mörkret sänkt sig över den regnskogsklädda kobben åter vi grillad fisk och skaldjur med kryddiga grönsaksgrötor som puttrat länge över glödande kol.

Efter middagen står det kokoskrabba på menyn. Utrustade med ficklampor ger vi oss av på smala stigar, in mot öns hjärta. Kokoskrabban – som sägs kunna öppna en kokosnöt med sina bara klor – är världens största landlevande kräftdjur, och ett av få som klättrar i träd. Det blir vi snart varse när det börjar rassla runt omkring oss i den becksvarta djungeln.

Framför oss på stigen avslöjar våra ljuskäglor ett riktigt stort exemplar med mörkröd, prickig sköld. När jag sveper med ficklampan ser jag ytterligare ett tiotal krabbor som kryper eller sitter i träden runtom, framlockade av de kokosbitar som guiden strött ut. På vägen tillbaka pekar guiden på ett par Kingfisher-fåglar som sitter blickstilla och sover med öppna ögon bara någon meter från stigen, helt oberörda av vår närvaro.

Den ursprungliga afrikanska befolkningen på Zanzibars öar blandades upp med de sjöfarande araberna under flera hundra år och kom så småningom att bli ett eget folk med ett eget språk. Swahili är numera gemensamt lingua franca för hela Östafrika. Zanzibars Stonetown var under en tid huvudstad i det Omaniska riket och ett handelscenter för kryddor, elfenben och slavar. I dag är staden – döpt efter de många hus av korall och sandsten som fortfarande står kvar – en av världens äldsta levande swahilistäder och ett världsarv med en kraftfull mix av afrikanska och muslimska traditioner å ena sidan och å andra sidan globalisering och turism.

Man bör vara medveten om att det finns spänningar mellan lokalbor och turister i Stonetown och att det har förekommit en del incidenter, som förra året då två brittiska kvinnor attackerades med syra. Men de flesta bofasta vi pratar med verkar ta läget med ro och de lugnar oss. På Livingstone bar vid stranden i Stonetown har vi stämt möte med konstnären Tanya Meyer, som har bott på

”Zanzibars Stonetown var under en tid huvudstad i det Omaniska riket och ett handelscenter för kryddor.

HÅLLBARA HYDDOR

Inbäddade i grönskan ligger Chumbes ekobungalows, som är självförsörjande på både el och vatten.

KOKOS-RÅKOR

Fisk och skaldjur är vanliga på menyn och tillagas ofta efter traditionella recept med kryddor och kokos.

ENSAMLYX

Med bara drygt 80 anländande turister i veckan är Pembas långa vita stränder näst intill folktomma.

VÄL-KRYDDAT

Pemba är världens största producent av kryddnejlikor. Även kanel, vanilj och kardemumma av hög kvalitet odlas på ön.

Zanzibars huvudö Unguja i flera år. Hon skriver på en bok om Zanzibar som aldrig blir klar eftersom hon hela tiden upptäcker nya sidor av ögruppen.

På kvällen tar hon oss med till det gamla kryddhuset Emerson Spice House, numera omgjort till ett hotell med Tusen och en natt-atmosfär. Vi sitter på hotellrestaurangens takterrass med broderade kuddar omkring oss och stjärnor över oss. När den ljumma kvällsbris ökar i kraft kommer servitören med guldfärgade sjalar som vi kan svepa in oss i.

Ungujas mest orörda strand Bwejuu beach ligger på öns östra sida, en knapp timmes bilfärd från Stonetown. På den milslånga stranden finns flera små backpackerhotell, restauranger och strandbarer men också ett par riktigt fina resort, som svenskkroatiska familjen Raguz tre lyxanläggningar Palms, Breezes och Baraza.

Ett rev strax utanför stranden fångar vågorna och lugnar de flesta dagar vattnet i lagunen innanför till en blank spegel. På Breezes kan man ta kurser i dykning, eller utöva andra vattensporter som vindsurfing och kitesurfing. Flera av hotellens restauranger och barer ligger utmed stranden. Här kan man tillbringa dagarna sippandes på en svalkande dryck medan man studerar förbipasserande fiskare på väg att hämta hem lunchen med långa träspjut, liksom grupper av färgstarkt klädda kvinnor som samlar sjögräs i det långgrundade vattnet.

Färjan från Unguja till ön Pemba i norr tar tre timmar – men det är decennier mellan öarna vad gäller turistutvecklingen. Varje vecka anländer runt

8000 turister till Unguja. För Pemba är motsvarande siffra 80 stycken. Till skillnad från platta, sandiga Unguja är ön frodig med grönskande kullar. De arabiska sjöfarande kallade Pemba den gröna ön. Under Zanzibarsultanernas storhetstid som härskare över hela Östafrika stod öns kryddnejlikeplantager för hela rikets ekonomiska grund. Pemba är fortfarande en av världens största leverantörer av kryddnejlikor och inlandet karaktäriseras av en söttaktig doft från torkande knoppar utlagda på mattor längs landsvägen. Staten bestämmer priset, och vid vägtullar spanas efter nejlikesmugglare.

Vår taxi är inte av modernaste snitt och en laminerad lapp varnar "prepare for a bumpy ride!". Det är ingen underdrift och det blir värre ju längre norrut vi kommer. När den fuktiga och mustiga djungeln utanför bilfönstret förbyts i gummiplantager och kassavafält är vägen bara två sandiga spår.

Allt stiga in på Manta Resort är som att landa i ännu en ny värld. Vi hälsas med ett vänligt "Karibu", välkomna, och varsitt glas kryddigt iste med kanel, honung och citrongräs. På terrassen slingrar sig bougainvillea runt träräcket och vi har en magnifik utsikt över den vita sandstranden och viken där enstaka lokala segelbåtar passerar.

Alla gäster får en personlig värd som ser till att allt fungerar som det ska under vistelsen. Värden stämmer av menyn med oss inför middagen, serverar oss vid bordet och både arrangerar våra utflykter och guidar under dessa.

Överallt möts vi av stor vänlighet, men också av

FAKTA**Resa**

KLM flyger Stockholm-Dar Es Salaam för 5800 kr t/r. Därifrån går små plan till Unguja och Pemba som Coastal Air, från 70 USD/person. Ving har charter till Ungujas östkust.

Ta sig runt

Mängder av flygbolag trafikerar ruten mellan öarna Unguja och Pemba. Färjan tar tre timmar, men den brukar vara opålitlig och överbokad. På öarna tar man sig bäst fram med taxi som bokas genom hotellen.

RIKT KULTURARV

Ögruppen arabiska, indiska och afrikanska influenser märks i hotellen i Zanzibar Collection på Ungujas östkust.

integritet. Bylivet är ingen fasad som har skapats för turister, det är äkta och det känns skört. Barnen är lika nyfikna på oss som vi på dem och en del vuxna vill inte bli fotograferade utan lyfter ett nekande finger i luften.

Pemba är en nation av sjöfarare och båtar är en stor del av det vardagliga livet. En dag åker vi en traditionell dhow tillverkad av mangoträ, ett kompakt och hållbart träslag, till en närbelägen sandbank. Sandbanken dyker upp och försvinner två gånger per dygn så man kan inte stanna för länge. Sanden är bländande och vi dukar upp picknick, jagar genomskinliga krabbor som snabbt försvinner ner i sina håll och ser på när besättningen gör akrobatiska konster i sanden. När sandbanken börjar krympa är det dags att ge sig av. En frisk vind ger fin skjuts åt båten som bestämt klyver vågorna. Besättningen klättrar runt och agerar burkslavar ute på de smala stag som balanserar skrovet. Det känns robust – ända tills en stor våg skjöljer in över oss och fyller båten med vatten.

Kaptenen bestämmer sig för att gå in mot kusten och vi övriga öser båten. Det känns aldrig skrämmande, men alla tar det absolut på allvar. Vi får vada in till stranden, och sedan väntar en halvtimmes promenad över ön genom odlingar och byar – under glada tillrop från både barn och vuxna.

Manta Resort har tagit en aktiv roll i Pemas utveckling och har som mål att öns unika kultur och natur ska bibehållas trots ökad turism. Som exempel på en dålig effekt av turismen nämns strandför-

säljning. På resorten har man därför byggt en butik där lokalbor kan lämna in sina varor till försäljning och vår värd förklarar att det är bättre för kvinnorna att slippa gå hela dagen på stränderna. I stället kan de vara hemma hos sina barn och tillverka saker – och hotellets gäster slipper bli störda.

Man är också angelägen om att locka rätt typ av turister, förklarar två av resortens anställda.

– Pemba kanske inte ska vara för alla, säger Haji Khamis. Till exempel är offentlig musik förbjuden här, eftersom ön är muslimsk. Vill man ha disko ska man resa till någon annan plats.

– Jag tror att Pemba är mer för resenärer än för turister – och det är värdefullt för framtiden att det förblir så, säger Sele Kombo.

Haji menar att han lever enligt samma principer som tidigare, men att livet blivit bättre.

– Vi vill inte att någon ska behöva förändra sitt sätt att leva på grund av turismen. Vi söker bara de goda skillnaderna, som förbättrad utbildning och större ekonomisk trygghet.

Ingen av de två unga männen har satt foten på ett annat hotell, men de har ett befriende gott självförtroende.

– Jag tror att Manta kan bli ett förstaklasshotell, säger Sele. Vi lär oss mycket av turisterna – och de lär sig om vår ö och vår livsstil av oss.

Innan vi avslutar samtalet säger han: – Skriv också att det bara ska komma bra gäster till Pemba!

resor@svd.se

FAKTA

Tidigare koloni

Zanzibar är en delvis självstyrande ögrupp utanför Tanzanias kust. Området utgjorde ett viktigt handelsstopp mellan Indien, Afrika och arabvärlden i förkoloniala tider. Den främsta handelsvaran var slavar, en handel som upphörde först 1890, då

Storbritannien erövrade öarna. Den totala folkmängden beräknas till drygt 1,2 miljoner invånare. Huvudspråket är swahili, men de flesta pratar även engelska.

Säsong

Zanzibar har ett tropiskt klimat så det är varmt året runt.

GUIDE ZANZIBAR

Krydda lata dagar med upplevelser

Livet som turist är lugnt på Zanzibar, men det betyder inte att det saknas aktiviteter. Här är tips som kan vara till nytta.

Text MALIN STÅHL HEFVELIN Foto LINDA ROMPPALA

BOENDE

På **Chumbe** finns sju enkla, men välutrustade ekobungalower. Allt ingår, inklusive snorklingsturer och guidade turer i nationalparken. Gäster hämtas på sitt hotell i Stonetown för vidare båt-färd till ön. Från 260 USD/person och natt med helpension. www.chumbeisland.com

Emerson Spice House i Stonetown på Unguja. Stan är fylld av gamla stenhus som tidigare var handelshus. På Emerson har man skapat ett palats för excentrisk lyx. De åtta rummen är individuellt inredda i orientalisk stil. Be gärna hovmästaren Kevin på takterrassens restaurang berätta den olyckliga kärlekshistorien mellan Mr Emerson och Mr Green. Dubbelrum från 1 600 kr/natt. www.emersonspice.com

ÄTA

Kvällsmarknad i Forodani gardens i Stonetown. Framför sultanens gamla palats House of Wonders ligger gatumarknaden Forodhani Gardens. Framåt kvällen öppnar de olika stånden och aptitretande dofter sprider sig över strandpromenaden.

The Rock på Bwejuu beach på Unguja. På en knögglig klippta ute i vattnet ligger restaurang The Rock. Hit går man ut när det är ebb – vid flod blir man hämtad med båt. En upplevelse för det unika läget, med skaldjur och fisk på menyn. www.therockrestaurantzanzibar.com

Breezes på Unguja är byggt i traditionell Zanzibarstil med flera små byggnader i en prunkande trädgård. Buffé- och à la carte-restauranger, spa och stor pool. Den halvsvenska ägarfamiljen Raguz, som också äger angränsande **Palms** och **Baraza**, startade Jambo Tours på 1970-talet. Från 79 euro/person och natt med halvpension. www.thezanzibarcollection.com

ATT GÖRA

Testa en skönhetsbehandling på **Mrebo Spa** på Cathedral street i Stonetown. Inför traditionella bröllop är det vanligt att man gör en "singo", en uppriskande inpackning av nejlikor, kardemumma, sandelträ, färsk jasmin och rosenblad som sägs göra huden silkeslen. I Stonetowns gränder kan man se kvinnor sitta och

mala kryddor till den traditionella behandlingen.

Att ta en tur till en kryddgård är nästan obligatoriskt på Zanzibars öar. Här får man se hur kanel, kryddnejlikor och kardemumma växer, och får många tips om användningsområden. Besöket avslutas ofta med smakprov. De flesta hotell erbjuder kryddturer till närbelägna gårdar.

Zanzibars öar bjuder på några av världens bästa snorklingsvatten, med nästan orörda korallrev och rikligt med färgsprakande fiskar. Vissa tider finns goda chanser att se valar från land.

SHOPPING

På **Guzenga street** i Stonetown finns småbutiker med Tingatinga-målningar, hantverk, prydnader, trummor, mattor, snäckskal, halsband, armband, örhängen och annat trevligt småplock. Pruta är standard, minst 30 procent av priset brukar gå bort.

Både turister och lokalbefolkning handlar sina kangas, färgglada tygstycken att svepa om kroppen eller håret, på Kanga street i Stonetown. Varje kanga har ett tryckt ordspråk och är ett sätt för swahilikvinnorna att uttrycka känslor, kunskap och tacksamhet – och även varningar.

LÄSTIPS

"Memoirs of an arabian princess in Zanzibar" av Emily Reute Prinsessan Salme var yngst av 36 barn till sultanen av Zanzibar och Oman. Hennes självbiografi berättar om uppväxten i palatset och flykten med den förbjudna kärleken till Tyskland.

"Zanzibar Style" av Gemma Pitcher

Fotobok som illustrerar det färgstarka vardagslivet och kulturhistorien på ögruppen. Interiörer från hotell och privata hus både på Pemba och på Unguja.

